

צ'כוסלובקיה : יוליוס טומין יוצא לגולה

קוראי עולם קטן יזכרו, אולי, את מישפחת טומין (העולם הזה 2224). האב, יוליוס, דוקטור לפילוסופיה היה מתומכיו הנלהבים של הנסיון של אלכסנדר דובצ'ק לכונן מישטר קומוניסטי המאני, הבן, לוקאס, נירדף בגלל "הטאיי" אביו. חרף היותו תלמיד תיכון מצטיין, לא הצליח להתקבל לאוניברסיטה בצ'כיה. אחרי חודשים ארוכים של מאמצים מפרכים מצא משרה עלובה כפקיד דואר, אך גם ממנה סולק ומסירב למלא סעיף בשאלון שעסק במעשי אביו ב-1968.

בין אפלטון וסוקרטס. ד"ר יוליוס טומין היה מובטל מאז שנת 1968. הוא ואשתו, היו הדוברים המובהקים ביותר של האגף המארכסיסטי במחנה מתנגדי השלטון הביורוקראטי בצ'כוסלובקיה. ד"ר טומין התפרנס משיעורים פרטיים בפילוסופיה שערך בדירתו. הוא נעצר לעיתים קרובות, הוטרה ואף הוכה, אך לא פסק מפעילותו האקדמית והפוליטית.

בשבוע שעבר עקרה מישפחת טומין מפראג, ועברה לאוקספורד. הישגיו המדעיים של טומין ושליתתו המדעית היונה ביוניית עתיקה הפכו שם דבר בקהילה המדעית במערב. עיקר מחקרו באוקספורד יעסוק במערכת היחסים בין אפלטון וסוקרטס, תוך נסיון להצביע על תרומתו המכרעת של סוקרטס להישגי הפילוסופיה האפלטונית.

ד"ר טומין סיפר לעיתונאי הבריטי, כריסטופר היצ'נס, על תלאתיו במשרדי המיטרה הפוליטית, לפני שעזב את צ'כוסלובקיה. הוא הוזמן ל"שיחות" רבות, שהתנהלו הפעם בנימוס ובהתאם לחוק. בשיחה האחרונה אף איחל לו החוקר כליטוב, והביע את התיקוה שטומין יזכה

ד"ר טומין ואשתו זדאנה
אות קיין פוליטי

לפירסום עולמי כ"פילוסוף, אך לא כפוליטיקאי". טומין ענה, שתמיד חי כאיש חופשי, אפילו בארצו, ואין ספק שיעשה זאת גם במערב. האווירה הסבירה היחסית לא היתה אלא אשלייה. ברגע האחרון ניסתה המיטרה להחרים את דיפלומת הדוקטור של טומין. התירוץ היה אוהלי ומרושע, אפילו במושגים של צ'כוסלובקיה כיום. השוטרים טענו שד"ר טומין זכה בתוארו האקדמי תוך שלוש שנים, בקורס שאורך בדרך כלל שש שנים, הם האשימו את טומין שקנה את הדוקטורט שלו... טומין הצליח להוכיח למיטרה שכל החתימות על התעודה הן אותנטי טיות ואחרי מריסת עצבים אחרונה החתירה לו הדיפלומה בשדה התעופה, דקות מעטות לפני הטיסה ללונדון.

הפועל היחיד. ד"ר טימון סבור שתנועת הפועלים סוציאליסטית, אנטי-ביורוקראטית, תקום לבסוף גם בי צ'כוסלובקיה. לטומין יש נסיון עשיר בקשרים ממשיים עם מעמד הפועלים. הוא עבד שנים ארוכות כפועל פשוט. תהליך הביורוקראטיזציה של המיפ"ג למה הוא פשוט, מספר יוליוס טומין. המיפ"ג חייבת לגייס פועלים לשורותיה, כדי להצדיק את יומרתה לייצג מעמד זה. פועל המתגייס למפלגה מאבד את אהדת חבריו. טומין מספר שהוא היה הפועל היחיד במפעלו שהעז לקרוא בגלוי את ביטאון המפלגה, ורודה פראבוב...

פועל המצטרף למפלגה עובר למעמד של צווארון לבן ומטפח יחס של התנשאות כלפי מעמד שואתו נטש זה מקרוב. ההוכחה הטובה ביותר ליחס זה היא העובדה, שעבודת כפיים מוטלת כעונש על אינטלקטואלים שונים. עונש כזה משקף לא רק את יחסה של המפלגה לאיג' טלקטואלים אלא גם את מעמדה הערכי של עבודת הכפיים בתפיסת עולמם של הביורוקרטים. המדיניות הזו לא כל כך משתלמת, התבדח טומין באוזני היצ'נס. ליד פראג ניצב גשר רעוע הידוע בשם "גשר האינטלקטואלים". המיבנה המסוכן הזה הוא פרי עבודתם של אמנים וסופרים, שעסקו בעבודת-כפיים תחת פיקוח רשלני, כמעט באלקני.

אות קיין. על טיפשותו של המישטר הטוטאליטארי יש לד"ר טומין עשרות סיפורים מרתקים. הוא הפך למארכיסט דווקא בכלא הסטאליניסטי בו נחשב כסרבן-גיוס. בעת מאסרו הממושך ביקש ממפקד הכלא את הקפיטאל של קארל מארכס. לתדהמתו ניתקל בסירוב מוחלט! רק אחרי שהקים שערוריה, נוכח סוהר בכיר אחד באבסורדו השאיל לו את התנ"ך המארכסיסטי הזה מספריה הפרטית.

מעבר לאנקדוטות המשעשעות זועק לשמאים כישלונו של המישטר הצ'כוסלובקי הנעוץ בעצם העובדה שאיש

כמו טומין נאלץ לגלות לאנגליה. זוהי חרפה, טרגדיה אנושית ואת קין פוליטי. יהיה קשה מאוד להתנער מהם באמצעות סיסמות שגורות שהיו כבר לזרא.

מיזרח אירופה:

פולין. ומה הלאה

השבועון הבריטי סאנדיי טיימס הביא השבוע סיכום קצר, ממצה ומאלף, על התגובות במיזרח-אירופה לקיץ הפולני. מצבה של פולין הוא אומנם מיוחד במינו, אך ההשלכות לגבי הגוש הסובייטי כולו הן עמוקות ומגוונות. התגובה הרוסית המאופקת לא הפתיעה. עם זאת מנשבת עתה במוסקבה רוח קרה מאוד כלפי פולין. העיתונות ממעטת לדווח על הנעשה. מישלחת רישמית של המפלגה הקומוניסטית הפולנית, שביקרה לאחרונה במוסקבה לא זכתה ליותר מאיזכור קצר בפראבדה. לעומת זאת זומנה המישלחת לשיחה ארוכה עם האידיאולוג הבכיר ביותר בברית-המועצות, מיכאיל סוסלוב. לדברי משקיפים הזהיר אותם סוסלוב מפני התרופפות שליטת המפלגה באיגודים המקצועיים. הוא דרש מהם להישאר צמודים לפירוש האורתודוקסי שלו למושגי המארכסיזם-לניניזם. העיתונות הסובייטית לא הזכירה כלל את שמו-היהם של מנהיגי השביטה בפולין.

המצב בשאר הארצות הקומוניסטיות:

● **מיזרח-גרמניה (אוכלוסיה : 17 מיליון) :** כמו בפולין, גם מעמד הפועלים במיזרח-גרמניה הוא צעיר, מובילי ובעל פוטנציאל תיאורטי לתסיסה. המיזרח-גרמנים קיבלו מידע מקיף וחי על הנעשה באמצעות הטלוויזיה המערב-גרמנית. עם זאת קשה לצפות למרד דומה בקרוב. רמת-החיים במיזרח-גרמניה היא הרבה יותר גבוהה מאשר בפולין ואין בה מסורת של מרי מאורגן, חרף המהומות הספונטאניות ב-1953.

● **צ'כוסלובקיה (אוכלוסיה : 16 מיליון) :** המישטר בפראג הגייס במעצר 11 לוחמים לזכויות האדם. הקו כלפי משבר פולין הוא נוקשה, ואצבע מאשיי מה נשלחה כלפי "מסיתים אנטי-סוציאליסטים מהמערב". העיתונות ניסתה גם לתת פורקן לביקורת במאמרים שתקפו את המחסור במזון ואת עליית המחירים. התנועה הדימוקראטית בצ'כוסלובקיה היא די גדולה ועתירת מסורת, אך אין לה השפעה גדולה במיוחד בקרב מעמד הפועלים.

● **הונגריה (אוכלוסיה : 11 מיליון) :** במישטר כלכלת-השוק של יאנוש קאדאר קיים שיגשוג כלכלי יחסי בהונגריה, הארץ הליברלית ביותר בגוש המיזרחי. גם היחס לאינטלקטואלים הוא נאות, אפילו שמנעו מהם מלטוס לפולין כדי להביע אהדה לשובתים. הסאנדיי טיימס מצייין שמשבר פולין הופך את האביב ההונגרי להרבה יותר מקובל ברוסיה, מכפי שהיה בעבר.

● **רומניה (אוכלוסיה : 22 מיליון) :** רמת-החיים בדיקטטורת הברזל של ניקולאי צ'אוש'סקו היא הרבה יותר נמוכה מאשר בפולין. ברומניה יש התמרמרות רבה נגד המישטר. צ'אוש'סקו אף נאלץ להכריז על קיצוץ של 16 אחוז בתקציב הביטחון, כדי להפנות את הכספים להעלאת רמת-החיים. עם זאת ברור שבמישטר כזה אין כל סיכוי לשביתות נוסח גדאנסק.

● **יוגוסלביה (אוכלוסיה : 22 מיליון) :** כאן עקבו באהדה רבה אחרי השביתות בפולין. היוגוסלבים רואים, ובצדק, בתסיסה בפולין הוכחה לנכור נות המדיניות שלהם, המדגישה ניהול-עצמי ופיזור סמכויות. מבחינת מדיניות-החוץ סבורים היוגוסלבים שהבעיות הקשות של הסובייטים בגוש המיזרחי ימנעו מהם כל אפשרות להתערב ביוגוסלביה עצמה.

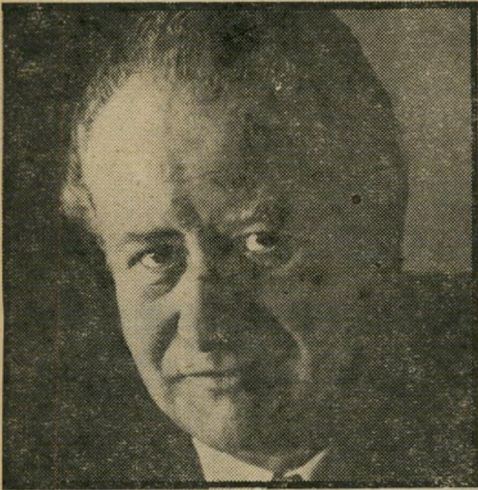
● **אלבניה (אוכלוסיה : 5.2 מיליון) :** מדינה מפרגה, סטאליניסטית אנטי-סובייטית זו קיבר לה בתחילה בברכה את התסיסה בפולין ואף תיארה אותו כמהפכה פרולטארית אמיתית. קו זה שונה עד מהרה, ועתה מוקעים השובתים כמכשירים בידי הבורגנות המערבית והכנסייה הקתולית.

משקיפים צרפתיים העלו את הסברה ששינוי הקו מבשר, אולי, התקרבות בין ברית-המועצות לאלבניה.

אוסטריה

כמוקד לקינאה

החלטתה הקודמת של ממשלת ברוננו קרייסקי באוסטריה, למכור נשק לצ'ילה של הגנרל אוגוסטו פינשוט, בוטלה. הנסיון למכור טנקים לרוצחיו של סאלבדור איינדה הוכשל כתוצאה מלחץ אדיר של אירגונים קאתולים, סוציאליסטים וקומוניסטים. האירגונים המיקצועיים של אוסטריה הפעילו אמצעי שיכר

קאנצלר ברוננו קרייסקי
הסולידריות ניצחה

נוע רבי-עוצמה. פועלי הרכבת אף הודיעו מפר רשות, שאירגונם יחרים את המישלוחים לגנרלים. היו אמנם שרים בממשלה שניסו להצדיק את הפרישה, וכרגיל, טיהרו את השרץ בשם "ביטחון המדינה". אבל הנימוק הגורס סולידריות בינלאומית עם פועלי צ'ילה גבר. קרייסקי ויתר.

מי יכול אפילו לחלום על צעדים דומים של ירוחם משל ואנשיו נגד מכירות נשק לדיקטטורים דרום-אמריקאיים? האם יארגנו ח"כ יוסי שריד וח"כ חייקה גרוסמן את מסעי-המחאה נגד ממשלת המערך העתידה? נסיון העבר מוכיח שאין לכך שום סיכוי.

שני הגמדים

של שלגייה

למדיניותה האולטרה-שמרנית של ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר (העולם הזה 2246) יש גם חוצאות משעשעות. השבוע נאלצה עיריית וולוור-המפטון, בלב האיזור התעשייתי של אנגליה, לקצץ

שגייה והגמדים
לתאצ'ר מספיק שניים

בסעיף התרבות שבתקציבה. התיאטרון העירוני נאלץ לפטר את רוב שחקניו, אבל מנהלו החליט שלא לאכזב את ילדי העיר. הילדים והוריהם נדהמו לקרוא מדועות ציבעוניות המבשרות על הצגת הילדים: שלגייה ושני הגמדים.